

Neuropátiás fájdalom

A z idült neuropátiás fájdalom nem tartozik a ritka kórállapotok közé: minden 100 ember közül kb. heten szenvednek tőle. Az idős embereknél gyakrabban fordulnak elő neuropátiás fájdalommal járó betegségek.

A neuropátia egy vagy több ideg működési zavarára vezethető vissza. Az idegek feladata, hogy az ingerek által kiváltott ingerületet az agyhoz közvetítsék, illetve az agy utasításait a test minden pontjára elvezessék. Ha a folyamatban valamilyen zavar áll be, az ingerekre adott kóros válaszként fájdalomérzet jön létre.

A neuropátiás fájdalomhoz vezető ok érinthet egy vagy több ideget, az utóbbi esetben polineuropátiáról beszélünk.

A NEUROPÁTIA TÍPUSAI

A perifériás neuropátiának sok fajtáját különböztetik meg. A legegyszerűbb csoportosítás, ha az érintett ideg típusa, funkciója szerint osztjuk fel a neuropátiákat. Eszerint vannak (1) motoros neuropátiák, melyek a mozgáshoz szükséges izmok működését kontrolláló idegeket érintik, (2) szenzoros neuropátiák, melyek az érzékelésért felelős idegek funkciózavara által előidézett fájdalmat jelölik, és (3) vegetatív (autonóm) neuropátiák, melyek a különböző belső szervek működését szabályozó idegek károsodása nyomán jönnek létre.

Az esetek többségében nem lehet éles határt húzni a három típus között, mivel

A neuropátiás fájdalom (más szóval neuralgia) idegi eredetű fájdalmat jelent, melynek hátterében az idegi ingerületvezetés zavara áll. Ezt különböző okok idézhetik elő, pl. sérülés, égés, összenyomás. Ellene a hagyományosan használt fájdalomcsillapítók rendszerint hatástalanok vagy korlátozott hatásúak, ezért a neuropátiás fájdalom csökkentésében egyéb szerek, illetve alternatív módszerek kapnak helyet.

a neuropátia egyszerre többféle ideget is érint – ilyenkor a neuropátiát a legnagyobb részben érintett idegnek megfelelően jelölik.

MI OKOZHAT PERIFÉRIÁS NEUROPÁTIÁT?

A neuropátiás fájdalom mögött számtalan ok állhat. Ezek lehetnek genetikai okok is, de a neuropátiák túlnyomó többsége szerzett okra vezethető vissza. Ha a fájdalom oka alapos kivizsgálással sem azonosítható egyértelműen, akkor idiopátiás neuropátiáról beszélünk. A nem idiopátiás neuropátiák kiváltó okainak listája hosszú, itt csak a gyakoribbakat soroljuk fel.

- Fizikai sérülés (trauma). A neuropátia leggyakoribb oka mechanikus sérülés. Az ideg sérülhet pl. közlekedési baleset, elesés, sportsérülés kapcsán, de előfordulhat, hogy nyomásnak, húzásnak vagy nyíróerőnek tartósan vagy ismétlődően kitett helyen károsodik. Az ideg mechanikai sérülését okozhatja orvosi beavatkozás, pl. műtét is.

- Cukorbetegség. A diabétesz tipikusan több ideget érintő neuropátiához vezet. A cukorbetegség az esetek igen nagy hányadában – akár 60–70%-ban – szövődik neuropátiával. A cukorbeteg neuropátiája mindhárom idegtípust érintheti, a motoros és szenzoros tünetekhez általában vegetatív tünetek is társulnak.

- Érendszeri betegségek. Az idegek károsodásához, ezáltal neuropátia kialakulásához vezethet minden olyan tényező, mely

A neuropátiás fájdalmat a betegek gyakran égő, lükető, hasogató vagy áramütés-szerű fájdalomként élik meg

megzavarja az idegek vér- és oxigénellátását. A keringési oknak betudható neuropátiák esetében gyakori tényező a dohányzás, az érelmeszesedés és a magas vérnyomás.

- Autoimmun betegségek. A szervezet ilyenkor a saját szöveteit megtámadó ellenanyag termelésébe kezd, amely károsíthatja közvetlenül az idegeket, vagy a környező szövetek elváltozásain keresztül vezethet a közeli idegek összenyomatásához vagy tartós húzásához. Az autoimmun betegség okozta heveny neuropátiák az esetek egy részében tartósan is fennmaradhatnak.

- Hormonproblémák. A kóros hormonszintek az anyagcsere-folyamatok megzavarása révén vezethetnek neuropátiához.

A neuropátiák egyéb, ritkább okai között említendő a vese- és májbetegségek, a vitaminhiány és egyéb táplálkozási hiányállapotok, az alkoholbetegség, bizonyos mérgezők, gyógyszerek (pl. kemoterápiás szerek), valamint a fertőzések bizonyos formái.

A PERIFÉRIÁS IDEGEK KÁROSODÁSÁNAK TÜNETEI

A mozgató (motoros) idegek károsodása leggyakrabban az izmok működési zavarában, pl. izomgyengeségben mutatkozik meg. Előfordulhatnak fájdalmas izomgörcsök, izomrángások vagy remegés is.

Az érző- (szenzoros) idegek neuropátiája az érzékelésben okozhat zavart, csalóka, nem valós érzeteket kelthet. Pl. a beteg úgy érezheti, mintha kesztyűt vagy zoknit viselne, miközben a kezén vagy lábán nincs semmi. Más esetekben csökkent érzékelésben vagy az érzékelés teljes kiesésében nyilvánul meg a károsodás. Az érzőidegek szabályos működése elengedhetetlen a normális mozgáshoz és testtartáshoz is, ennek hiányában nem kivitelezhető a komplex mozgások, pl. a járás vagy a testhelyzet megtartása.

A vegetatív neuropátiák gyakori tüneteinek közé tartozik a fokozott izzadás, a hőtolerancia csökkenése, a kisereknek a normális vérnyomás fenntartásához szükséges összehúzódása és elernyedése, a gyomor-bél rendszeri vagy egyéb belső szervi tünetek.

VIZSGÁLATOK PERIFÉRIÁS NEUROPÁTIA GYANÚJÁKOR

A kivizsgálás alapos kikérdezéssel kezdődik. Az orvos rákérdez a tünetek jellegére, fennállásuk időtartamára, a tüneteket súlyosbító vagy enyhítő tényezőkre. A kikérdezés kiterjed a munkakörülményekre, az életmódra, a dohányzásra és alkoholfogyasztásra, a korábban átvészelt betegségekre,

a rendszeresen vagy alkalmilag szedett gyógyszerekre, a családban előfordult hasonló megbetegedésekre is.

A fizikális vizsgálatot követően a kivizsgálás menetét az szabja meg, hogy milyen alapbetegségek jönnek gyanúba. Sor kerülhet laboratóriumi vizsgálatokra, ha a fájdalom okaként pl. diabétesz vagy autoimmun kórkép gyanítható. Daganatos betegség kizárásához pl. ultrahangvizsgálatra, számítortomográfiára, mágnesrezonanciavizsgálatra, izotópvizsgálatra lehet szükség.

A speciális neurológiai vizsgálatok szükségességéről a kivizsgálást vezető orvos dönt, esetenként más szakterület specialistájával konzultálva. E vizsgálatok közé tartozik az idegek ingerületvezetési sebességének vizsgálata vagy az elektromiográfia (EMG). Olykor szövetszövetmintát kell venni (biopszia) az idegekből vagy a környező bőrből.

LEHETŐSÉGEK A NEUROPÁTIA KEZELÉSÉRE

A kezelési lehetőségeket a fájdalom hátterében álló ok szabja meg, illetve az, hogy a kiváltó tényező milyen mértékben károsította az idegeket. A kiváltó ok kiküszöbölése önmagában is megszüntetheti a neuropátiát, de emellett gyógyszeres vagy egyéb kezelésre is szükség lehet. Néha műtétet kell végezni az alapbetegség gyógyítására vagy a neuropátiához vezető közvetlen ok megszüntetésére.

A neuropátiás fájdalom kezelésében a fájdalomcsillapításra szokatyanosan használt szerek (pl. paracetamol) hatástalanok vagy nem elég hatásosak. A neuropátiás fájdalom enyhítésében jó szolgálatot tehetnek az egyébként a depresszió terápiajában használatos szerek.

A tüneti kezelésben használatos másik nagy gyógyszercsoportot az epilepszia kezelésében alkalmazott szerek (antiepileptikumok) képezik, köztük a gabapentin és a pregabalin. Mind az antidepresszívumok, mind az antiepileptikumok esetében a ke-

zelést kis dózissal kezdik, melyet fokozatosan emelnek a kívánt hatás eléréséhez szükséges dóziséig.

Csökkenthetik a tüneteket a helyi érzéstelenítő szerek is, pl. az általában tapaszt vagy krém formájában alkalmazott lidokain. Szóba jönnek egyéb helyileg alkalmazható készítmények, pl. a csípős paprikában található kapszaicin nagy mennyiségben tartalmazó szerek, mert a kapszaicin érzéketlenné teszi a perifériás fájdalomérzékelő idegvégződéseket.

A minden egyéb tüneti kezelés ellenére is makacsul fennálló neuropátiás fájdalom enyhítésére kábító fájdalomcsillapítók (ún. opioidok) is bevethetők, de csak legvégső eszközként, a függőség vagy hozzászokás veszélye miatt.

Egyes esetekben hatásos lehet a TENS (bőrön keresztüli elektromos idegi ingerlés), mellyel egy sor kórállapotban teljes tünetmentesség vagy a fájdalom jelentős csökkenése érhető el.

TEENDŐK A FÁJDALOM MEGELŐZÉSÉRE, CSÖKKENTÉSÉRE

Nagyon fontos az egészséges életvitel kialakítása a normális testsúly elérésével és fenntartásával, kiegyensúlyozott étkezéssel, a dohányzás és alkoholfogyasztás elhagyásával, rendszeres testmozgással és a toxikus hatások kerülésével (ez utóbbi a munkakörülmények megváltoztatását is szükségessé teheti).

Az orvosi kezelések során fontos a sürgőtelen beavatkozások, műtétek kerülése. Ha a neuropátia hátterében gyógyszerhatalás igazolható, segíthet a gyanúba vett szer elhagyása vagy más szerre váltása (kizárólag az orvos utasítása szerint).

Bizonyos, neuropátiát is okozó fertőző betegségek megelőzésében alapvető jelentősége van a szükséges védőoltások beadatásának.

EZ A TÁJÉKOZTATÓ NEM HELYETTESÍTI AZ ORVOSI KEZELÉST. A BETEGEK SZÁMÁRA KÉSZÍTETT MÁSOLATOKTÓL ELTEKINTVE FELHASZNÁLÁSA CSAK A KIADÓ ÍRÁSOS HOZZÁJÁRULÁSA NYOMÁN ENGEDÉLYEZETT.